

РУСЛАНИ

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудня.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» при ул. Осоловських ч. II. (партер) (Фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в насажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженя.—

Рекламації неопечатані в вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні доносеня по 30 сот. від стрічки.

Передплата

на «РУСЛАНА» вписють:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною впискою 7 долларів, або 12 рублів; з впискою двічі в тижні 5½ доллара, або 10 рублів; з впискою що суботи 4½ доллара, або 9 рублів. Координне число по 10 сот.

«Вирвеш ми очи і душу ма вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Росія і Англія супроти подій в Персії.

(X) Виперта Японцями з далекого Сходу Росія намагає ся винагородити собі понесені втрати в Персії, в котрій внутрішній заколот дійшов уже до самого краю. В тих змаганях пособляє Росії Англія, котра зі страху перед німецьким наїздом бажає собі тим способом забезпечити можливого союзника. Поступованє Росії в Персії нагадує вельми поділ Польщі, а щоби оцінити досяглисть сеї справи, годить ся ближше приглянути внутрішньому положеню в Персії.

Внутрішні справи в Персії починають запутувати ся грізним способом для деяких держав „европейского концерту“ і способом зовсім несподіваним. Недавно турецькі війська заняли місто Урмію, щоби „привернути спокій і порядок“ в сій вельми важній місцевості. Послідував там зворот, якого творці англо-росийської умови не предвиджували і не могли предвидіти. Ся справа вимагає певного поясненя.

Урмія, як і Тебріс, котрий залягає Росія, положені в провінції Азербейджан, сумежній з Росією і з Туреччиною. Урмія лежить над великим озером тої назви, о кілька кілометрів від західного єго побережа, а Тебріс о кількадесять кілометрів на схід від сего озера. Урмія є отже важною стратегічною точкою, яка панує не тільки над Тегераном, але навіть над усею сухонутною комунікацією між Росією а столицєю Персії і дальше Перским залювом.

Вість про овладу Урмії турецькими військами викликала в Петербурзі вельми немиле враженя. Молодотурецький комітет зо-

всім не таїть ся з тим як звичають з Солуня, що вже перед кількома місяцями вивслав посланників до Персії, щоби там агітували за конституцію. Молодотурки зложили докази, що уміють добре агітувати, а внутрішній розлад в Персії дає доволі приводу сусідним властям турецьким вмшати ся в внутрішні справи Персії.

Таке вмшанє у внутрішні справи перські тепер вельми на руку турецькому правительству. Як Анатолія так і інші турецькі провінції азийські переовнені вельми неспокійними живлами, неприхильними молодотуркам. Стан притлумленого розятрення дає ся відчувати навіть в армії. Давнійше турецьке правительствє пособляло протихристиянським рухам, щоби дати таким способом уїсте нагромадженням пристрастям. Молодотурки приневолені держати в руках широкі верстви народні. Отже зворот в сторону Персії приходить вельми на руку молодотуркам. Внутрішнє положенє в Персії відиграє в сій справі рішучу ролю.

Мимо „віднови“ конституції і нових обіцянок шаха триває там давний розлад. Як недавно звичала Frankf. Ztg на основі відомостей засягнених з міністерства заграничних справ, Тегеран окружений „націоналістами“, котрі домагають ся, щоби шах виїхав на кілька літ з Персії або зовсім зрік ся престолу. Перси не вірять уже свому шахови і домагають ся дійсного „воскресеня“ конституції заporučеної европейськими державами.

Здає ся однак, що й се не вистарчить. Безсторонні люди, обзнакомлені з перськими відносинами, запевняють, що місцеве населенє є так здеморалізоване безнастанною і ріжнородною агітацією і ненастанними ворохобнями, що можна вельми сумнівати ся, чи втихомиренє Персії взагалі можливе без введєня в ній европейської управи, як се

свого часу стало ся в Македонії. Отсей внутрішній розлад вихиснує Росія, щоби в порозуміню з Англією щораз більше втискати ся до Персії, що може стати починаєм до єї поділу.

Огляд часописий.

(Радикальний ідеал учителя (учительки). „Чорна Рада“ над послом Трильовским — суд над політикою укр.-руск. клубу).

(Дальше).

Віденський двотижневник п. Тивоновича „Чорна Рада“ відбув недавно суд над п. Трильовским і укр.-руским клубом, котрий тут з огляду на парламентарні примусові ферії подамо виїмками. Ся статя „Нещира скруха у д-ра Трильовского“ — починає ся оцінкою становища клубу:

„Нашому народному кагалови не дуже то якось добре йде. Народ зачинає прозрівати, до чого веде ся ціла мерзена політика єго „батьків“ та щораз дуще натискає на тих своїх заступників і доповинає ся о своє право. А тут вже й голови не стає у тих наших „батьків“, щоб кожного разу видумати такої тумана, який би бодай на хвили відвернув увагу нетерпеливих та розярених і давав їм спроможність бодай від хвилі до хвилі викручувати ся з того щораз заострюючого ся положєня.

„Сю вагу хвилі зрозумів також дуже добре і др. Трильовский і се головно сповукало єго ратувати, що можна. В своїм органі „Хлопська Правда“ ч. 7 містить він статю „Скиньмо вже раз заслону“, де він заявляє свою скруху по тій причині, що виїшовши в склад українського клубу як член єго парламентарної партії через цілих два літа попирав(?) єго політику, яка ані на крок — не то, що не змінила, але навіть ні-

Сільвіо Пелліко.

Із днів мого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійської мови переклав

Володимир Дерягука.

(Дальше).

— Ось бачиш, — сказав я, — якою буде твоя відвага, як тебе вести муть на смерть, о-свободженого від огню.

Запру ся, не покажу другим моєї слабодушности але таки тремтіти му. Однак, чиж се саме не є відвагою, коли чоловік поводить ся, мов неустрашимий, а в самій річи боїть ся? Чиж се не є силою духа, коли чоловік перемагає себе, щоби дати се, чого в самій річи не хочеть ся дати? Чиж се не є послух, бути послушним, хоч воля противить ся?

Заколот в хаті наставника був так великий, що з нього можна було пізнати грозу небезпеки. А сторож, що побіг був по дозвіл випустити нас з кімнат, не вертав! Вікнці зачув я невачє його голос. Я надслухував, та не міг його слів розріжнити. Ожидваю; сподію ся; надармо: не видно й людини! Чиж се можливо, щоб комісія не дала дозволу перевести нас перед небезпекою огня в инше місце? А коли для нас не буде иншої дошки ратунку? Коли настоятель і його рідня

тільки гадають про своє спасенє а ніхто не подумає про бідних арештантів?

— Та все таки, — додав я, — се не є філософія, се не є релігія! Чиж не зробив би я ліпше, колиб я приготував ся на сю хвилию, коли огонь впаде до моєї кімнатки?

Тимчасом гамір втих. Опісля не було чути нічого. Чи се знак, що пожар зльокалізований? А може всі повтікали а лишили ся тільки ми на жертву огню?

Постійна тишина мене успокоїла: з сего пізнав я, що огонь мусіли вже загасити.

Я поклав ся до діжка й робив собі докори що до моєї тревоги, бо она була знаком моєї трусливости; а тепер коли небезпека огню минула, було мені жаль, що я не згорів і що за кілька днів повесу смерть з катівської руки.

Слідуючого ранку дізнав ся я від Тремерелля всі подробиці про огонь і сьміяв ся з його переляку, неначеб мій вчерашний страх був менший від його.

L.

Дня 11. січня (1822), коло девятої години рано мав Тремерелльо нагоду прийти до мене і сказав мені зворушенням голосом:

— Знаєте, що на острові San Michale di Murano, близько Венеції, є тюрма, де сидить близько сотки карбонарів?

— Се чув я кілька разів від вас. Та.. що ви через се хочете сказати?

Кажіть-же! Їх може засуджено?

— Так.

— Котрих?

— Не знаю.

— Чи між ними є мій безталанний Марончеллі?

— Ах, мій пане! не знаю, зовсім не знаю, хто там є.

При тім поглянув він на мене сумно, зі співчутєм й відійшов.

Небавом явив ся настоятель тюрми в товаристві секодинів й одного чоловіка, котрого ще не бачив я дотепер. Настоятель був змішаний. Незнакомий почав говорити:

— Мій пане! Комісія приказала, щоб ви пішли зі мною.

— Я готовий слідувати за вами, — відкавую, — а хтож ви?

— Я є настоятелем тюрм San Michele, куди вас маю перевести.

Настоятель „тюрм оловяних“ передав йому гроші, які держав в руках. На мою просьбу дозволено мені подарувати децо секодинам. Опісля упорядкував я свої річи, взяв Біблію під паху й виїшов. Коли я переходив по безконечних сходах, потиснув мене Тремерелльо тайно за руку і здавало ся, що він говорить до мене: „Безталанний, ти пропав!“

(Дальше буде).

коли й не старала ся змінити невідрадного положежя нашого народа.

Дальше зазначає автор, що не вірить в щирість д-ра Трильовського і его скруху, бо до згаданої статі приневолив его „самозаховавчий змісл“, щоби поратувати своє становище зглядом заведеного в подіях народа.

„Тої то методи спробував др. Трильовський ужити і тут в відношеню до народовецької партії українського клубу, но при тім поперетягав поза границі свого плану а тим самим спартачив цілу свою роботу та дав можливість кождому вже навіть менше вправленому окуви відчитати контури свого лиха маскованого плану. Своєю незручністю прозрадив він тут багато таких річей, які вже не дадуть ся нічим відкликати і які досадно характеризують цілу справу. Его вискази що до становища українського клубу мають для нас тим більшу вартість, що они походять від его найліпшого(?) приятеля. Тож тій справі посвятимо вже більше місця і часу та точка за точкою станемо відкривати ті слабкі місця, щоби переконати невірних, де лежить лих.

„Перше знаменне вже на самім початку его статі місце то хіба те, що є автор признає отверто, що в парламенті є з гори прихильні урядови а за те від уряду отверто попірані партії, та партії, що лише удають опозицію. До тих послідних після думки автора належить безперечно і руский, себ то український клуб, а се тут ясно виходить у него хочби вже з нарочно-го демонстрованя лише тих двох категорій істнуючих взагалі партій в парламенті. Се єдине значенне того его демонстрованя дасть ся вже дуже виразно пояснити з цілої его статі, де ясно зазначає ся брак якого небудь здобутку для народної справи зі сторони українського клубу, як також брак всяких его старань в тім згляді.

„Що становишко українського клубу було не без можности значного впливу на політику австрійської держави, се виходить ясно хочби вже з того місця, де автор статі зазначає хвилю в австрійськім парламенті, коли в липни 1907 р. сей клуб устроїв звісну демонстрацію через відспіванне народних гимнів, себто співану обструкцію. Він виразно тут зазначає, що тодішнє правительство, якого головою був бар. Бек, напудило ся, що Русини возьмуть ся до еще острійших средств обструкції і почало з ними переговорювати.

„Які були ті полекші і обіцянки від Бека для українського клубу, о тім в статі не згадує ся, бо они хіба мусять полишити ся вічною тайною клубу. За те згадує ся там о катедрах двох нових руских професорів на університеті у Львові. Тому всему стоїть однак на перешкоді намісник Потоцький, який мав більшу владу від Бека та спокійно ігнорує его зарядженя та всякі в тім згляді письма. Се нагадує нам вже казку о зелівнім вовкови і зраджує плани намаганого бодай часткового оправданя своїх клієнтів. Ми тут однак зі своєї сторони додамо, що справді годі Бекови було міпати ся в справі, які вже сей руский клуб давно обговорив з Потоцьким і краєвим правительством. А що в межи часі зайшли між ними якісь непорозуміння, то се Потоцький заплавав вже житем, — почім знов наступило порозумінє і згода на цілій дній.

„Бек обіцяв українському клубови такі річи, які зі згляду на приличність ще й до тепер не сьміють виявляти ся публично. Ті дві катедри на львівськім університеті, о яких публично घोшено, мали основою цілу чогань того інтересу. Дивне тут лише, що Бек не сповнює обіцянок а український клуб полишає ся і на дальше єму вірний і точно удержує ся при давнім єму слові. Що то за чудна євангельська причта, до якої ті всі фігури з українського клубу зовсім і пасують.

„Тут послідує нещастє за нещастєм так, що всі забіги тих наших славних борців за правду і волю не годні навіть наблизити ся до цілі. Бек уступив а на его місце прийшов неустрашимий Бінерт, який навіть не звертає уваги на сю силу українського клубу, що наганяла страху Бекови та безцеремонно ігнорує всякі его домаганя. Те все дальше не перешкаджає українському клубови не виходити ані на хвилику з ролі потульности також і для правительства Бі-

нерта і предмет тих всіх мнмих домагань держати в як найбільшій тайні.

„Народ видить та чує, що тут коїть ся якесь нове лих і що місто полекші щораз то більше стісняють ся его кайдани, тож й не дивота, що стає вже й роптати так, що вже й самі згінники не годні собі з ними дати ради. Потреба було скликувати краєві зїзди радикалів і народовців. Обидва они відбули ся підчас латинських різдвяних сьвят. Радикалів скликано до Тернополя, а народовців до Львова. Зїзд радикалів поклав своїм послам за обовязок як найострійшу політику против правительства і уповажив їх виступити з українського клубу, скоро би сей на їх тактику не годив ся.

„Не згадуємо вже тут о тім „безмежнім довірю“, яке ухвалив зїзд народовців своїм послам, бо ми вже свого часу писали о тім досить обширно, як уряджуєть ся такі хпатні і як робить ся опівию, яка не має зовсім нічого спільного з волею народа. Для нас лиш знаменне є тут місце, яким автор статі зазначає, що навіть у одного посла народовця засоромило ся лице во виду такого ухваленя „безмежного довіря“ і він зі встиду був би сховав ся під землю.

(Конець буде).

Державна рада.

До вчерашнього звіту з нарад над бюджетом міністерства внутрішних справ подаємо промови п. Олесницького і п. Цегельського.

Пос. др. Е. Олесницький, почав від сконстатованя, що при сій точці бюджету руский нарід має багато жалів і бажань що до адміністрації, але він обмежить ся лише до найважнійших, і то передовсім до тих, що дали би ся за ініціативою правительства заспокоїти законодатним способом. Сюди належить насамперед реорганізація адміністраційних властей і реформа адміністраційного поступованя, котрому підлягають найважнійші інтереси економічного життя державина. На тім поли панує доси цілковита непевність права, так що чоловік у найважнійших справах виданий на самоволю властей і їх органів. Хіби теперішнього поступованя адміністраційного лежать головно в тім, що нема в нїм явности, так що нераз навіть акти є для сторін тайною і так само зізнаня сьвідків і знавців. Дятого мусять реформа адміністраційного поступованя оперти ся на засадах явности, устности і безпосередности.

У звязи з тим остає управильненє одвічальности держави за адміністраційних урядників на вір тої, яку закон з дня 12. липня 1872. установив за урядників судейских. Атжеж як судові так і адміністраційні власти урядують іменем держави, так що держава вже по мисли загальних засад приватного права однаково одвічальна є за чинности тих як і сих властей.

Найбільшим лихом в адміністраційнім поступованю є поліційне карне поступованє; оно є справдішною плямою австрійської адміністрації і вимагає як найшвидшої реформи, щоби з одної сторони обмежено єго до випадків конечних, в котрих судова інтервенція є неможлива, а з другої сторони щоби заведено в нїм явність і устність та допущено оборону. Реформа ся особливо пильна у східній Галичині, де надужитя лучають ся дуже часто, а т. зв. „Prügelpatent“ є в роботі так, як нігде в цілій Австрії.

Дуже важним, а для нас навіть найважнішим ресортом адміністрації є справи громадскі. Через те, що відносини на сїм поли не управильнені, не можуть в нашім краю підносити ся міста; через те мешканці міст носять лише чимраз більші тягарі, а не здобувають ніяких користий; через те в наших містах нераз люди дуже непевної вартости всео тримають у своїх руках і визискують для себе. Ще гірше має ся річ у сільських громадах, де дуже часто панує повна анархія, що нищить громаду матеріально і морально. Є у нас громади, де поліційні власти роками тримають виїтів поза їх час урядованя, і то звичайно людей, котрі своєю розбшацкою господаркою доводять громаду до пропасти. Таких прикладів можна повно найти в наших інтерпеляціях. Врешті і теперішній галиц-

кий намісник виразно вказав на се лих в своїй промові при отвореню галицького сойму. Річ певна, що сему лихови богато винні і громадскі закони, бо легко допускають виборчі протести і наслідком сего безконечні провізориї в управі громадській. Але все таки богато вини спадає і на поліційні власти, котрі роками не полагаджують виборчих протестів. В галицькім намісництві департамент, до котрого належать громадскі справи, за мало має концептових урядників, щоби всі протести полагаджувати на час. Акти відсилає ся староствам до розсліджєня справи, а тут они лежать знов роками. Розсліджєня виборчих протестів веде ся дивоглядно, бо власти не звязані жадними правилами, переслухують лише тих сьвідків, котрих зізнаня їм на руку; а сьвідки, не звязані строгостію карного закона, зізнають так, як бажає власть. Тим то не диво, що лучають ся ріпеня, котрі по просту глумлять ся зі справедливости. Сему лихови може на мою гадку зарадити лише установленє незалежного від поліційних властей трибуналу для провіреня виборів. Покиж се стане ся, жадаємо: побільшеня сил в громадскім департаменті галицького намісництва, основної реформи поступованя при розсліджуваню виборів і острої контролі із сторони центрального правительства над полагаджуванем виборчих протестів в якімсь означенім реченці.

Вкінці уважаю за свій обовязок вказати на національно-поліційне становище руского народу. Від самого початку конституційної доби Русини навикли уважати поліційні краєві власти за найвищий вираз ворожої їм сили, за езекутора польської політики. Історія галицької адміністрації за останні десятки літ, кроваві вибори, тероризм проти Русинів, упосліджуване Русинів на кождім кроці; вкінці явне, часто навіть визнаваоче протеговане їх противників поліційними властями, — те все довело до того, що дуже багато треба би зробити для поправи того стану річий, щоби руский нарід міг змінити свою гадку о тих властях. Щоби се стало ся, мусить руске населєнє бачити факти, котрі могли би бути доказом зміни давної системи. Поліційні власти мусять бути менше поліційними, а більше безсторонними адміністраційними властями. Адміністраційні власти особливо на провінції староства ще і тепер стоять на тім становищі, що їх обовязком є не безсторонна адміністрація, а скріплюване польского поліційного посіданя. Доказів на се подали ми повно в наших інтерпеляціях і бесідах.

Доси рускі урядники не мали приступу до галицької адміністрації а коли прийнято Русина до адміністрації, то він мусів виречи ся або своєї народности або авасу. В останних місяцях мин. року польска суспільність затревожила ся страшною вістію, що намісник прийняв 20 Русинів до концептової практики в намісництві. Польскі газети всіх напрямів ударили на намісника, що протегує Русинів, що кривдить і переслідує нещасних Поляків; аж вкінці виявило ся, що прийнято до концептової служби не 20 Русинів, а 16 Поляків і одного Русина. Се, розуміє ся, польскі газети знали і перед тим; але они тому так затревожили польску суспільність, бо вже і се противить ся польскому станозі посіданя, що одного однісенького Русина прийнято до намісництва. Отже мусимо домагати ся, щоби руских правників приймаємо в Галичині також і до адміністраційних урядів, щоби їх трактовано так само як і Поляків, щоби також при обсаджуваню посад в центральних урядах уважано на них однаково як і на Поляків, щоби вкінці одно місце віцепрезидента в галицькім намісництві завсїгди займав Русин. Нема на цілім сьвітї народу, котрий би стерпів, щоби ним лише другі правили. Кождий нарід хоче сам правити собою або бодай мати участь у сій управі; отже і Русини не хочуть бути упокорючим виїтком.

Коли має прийти в Галичині до якоїсь національної згоди і спокійного розвитку, то єї мінімальні жаданя руского народу в адміністрації мусять бути чим скорше заспокоєні. Дятого звизає ся ц. к. правительство:

1) чим скорше зложити в палаті послів начерки законів в справі реформи адміністраційного поступованя на підставі засад явности, устности і безпосередности;

2) взяти ся до основної ревізії поліційного карного права і поступованя та зложити в па-

латі послів начерки законів в справі їх реформи з обмеженням компетенції політичних властей до випадків крайньої konieczности і з заведенням явности і устного поступованя та оборони обжалованя;

3) зложити в палаті послів начерк закону о приватно правній одвічальности адміністраційних урядників за безправне урядоване та субсидіарної одвічальности держави;

4) в громадскім департаменті галицького намісництва побільшити число концептових урядників так, щоби всі громадські справи, а особливо виборчі протести могли бути безпородочно поладжувани;

5) в ц. к. намісництві у Львові установити ще одно місце віцепрезидента, котре завжди має бути обсаджено Русином.

Зараз після д-ра Ол. Олесницького забрав голос другий член укр. клубу п. Гр. Цеглиньський та обговорював неможливі прямо відносини, котрі панують в громадській галицькій адміністрації і звизав центральне правительство, щоби оно ужило свого впливу, аби зробило кінець сим дійсно анархістичним відносинам. Бесідник займав ся відтак діяльністю жандармерії та домагав ся, щоби перенесено жандармів, котрі убили в Коропці руского патриота Марка Каганця і сих, що провинили ся в події в Чернівцях. Пос. Цеглиньський закінчує, що галицькі повітові управи не заспокоюють економічних потреб сільських громад. Галицьке намісництво не висилає до Відня рекурсивів, внесених до центральних сластей. Бесідник поставив внесенє в справі утвореня староства в Динові і Дубецку, а відтак виступив проти сего, що громадський шематизм, виданий центральною статистичною комісією для поодиноких країв у всіх краєвих мовах вийшов лише для Галичини тільки в німецькій і польській мові. Дальше звизав правительство, щоби конскрипція в 1910 році відбула ся об'єктивно. Крім сего жалував ся бесідник на несправедливу методу при уділюванню державних підмог; розділ повинна переводити комісія. До коряв правительству, що в центральних властях нема руских урядників. Вкінці внїс резолюцію, щоби сейчас розпорядило, аби теперішні урядники і громадські органи і їх функції відновляли законним приписам.

Вчера радилва бюджетова комісія над етатом міністерства справедливости. П. Гломбінський референт точок «Центральний заряд» і «Судова адміністрація» зголосив резолюцію з зазивом до правительства, щоби між иншим приспішило виданє службової прагматики в судівництві, утворенє заповіджених нових окружних і повітових судів особливо в карпатських краях і вставило до бюджету відповідні суми на помноженє судового і канцелярийного персоналу. П. Челяковський висчисляв кривди Чехів на поли судівництва, передовсім під язиковим зглядом, заявляючи іменем Чехів, що будуть голосувати проти бюджету. Опісля промовляв п. Олесницький, який жалував ся на упродженє і покривдженє Русинів в судівництві на несправедливі вирокі проти Русинів і поставив ряд резолюцій в дусі своїх виводів.

Міністер справедливости др. Гохенбургер заявив, що всі жалі, підношені що до язикового питання, належить обмежити до незручности одного або другого урядника, що в такій державі, як Австрія, де є всім ріжних народів, є зовсім зрозуміле. Значне поліпшенє відносин настало би, коли би поладжовано язикову справу в парламенті. Покликавано ся тут на XIX арт. основних законів і підношено, що сей артикул управильнє язикове питанє, але се є основний закон, який вимагає введєня подрібного розпорядку. Передовсім іде о то, як на деяких полях, на яких законне повятє прав язика вже існує, має бути язикове питанє розширене. Міністер виказував, що розвязка язикового питання дорогою закона може бути переведена ріжним способом. Відмінно на пр. виясняють собі ту справу Німці а відмінно Чехи. Але всі згоджують ся в тім, що розвязка язикового питання є конечна. До сего зміряє правительственний начерк. Доки

язикове питанє не буде управильненє дорогою закона, доти мусить оно бути предметом менше або більше хитких язикових розпорядків. Се може наступити також в наслідок порозуміня представників поодаючих народностей, як се було в Дальмації. Відмінно має ся справа з язиковими розпорядками гр. Ваденього, які видано на основі порозуміня представників обох народів, але які не відповідали існуючим звичаєм і мали цілию розширене розпорядків Шремаєра, про котрих виртість можна багато говорити. Відтак обговорював міністер широко спір о урядовий язик в чеських судах, приклучене в Хебі, і взагалі відносини, пануючі в Чехах і заповів поліпшенє авансових відносин. При тім підніс, що кождий урядник в ріжноязичних околицях повинен захоувати ся з певною повздержністю, щоби населенє не стратило довіря до судів і щоби судия оказував все такт. При обсаді посад руководить ся міністерство як найбільшою безсторонністю. Що до реформи карного закона, то праці над сею справою в міністерстві в повнім бігу і що в осени с. р. предложить міністер дотичний начерк палаті. Опісля говорив про карні заведеня, з яких многі находять ся в невідповіднім стані але мимо сего належить ствердити значне поліпшенє в тім напрямі. Вказав на будову нового карного заведеня в Дрогобичі. Вкінці підніс конечність реформ в неоспоримих справах, по думці новітних домагань і в справі конкурсового поступованя.

Відтак промовляли пп.: Еленбоген, Малік, Бавмгартнер, Хоц, Вольф і инші. По промові п. Діаманда наради перервано.

Просимо вігнвити перегляду.

Новинки.

— Календар. В пятницу: руско-кат.: Пахомія; римо-кат.: Магдалини. — В суботу: руско-кат.: Модеста; римо-кат.: Максима.

— Відзначенє «Достава». На сегорічній міжнародній виставі в Римі тов-о «Достава» в Станиславові, яке удержує склади церковних приборів в Станиславові і у Львові (ул. Руска 20) за виставлені там а виготовлені в власних робітнях своїми людьми прибори церковні, зістало відзначене найвисшою відзнакою «grand premiu» з хрестом і великою золотою медалією. Минувшого року одержала «Достава» на виставі в Карлових Варах почесний хрест і велику золоту медалію. Сі признани чужих людей і свѣтових знатоків є найкрасшим свѣдоцтвом, що «Достава» добре розвиває ся і може доволити і найвибагливішій бажаня, даючи красний і солідний товар для окраси наших церков.

— Діяльність руского Тов-а св. Рафаїла у Львові. Цілю Тов-а св. Рафаїла у Львові не є заохочувати до еміграції, але щоби тих Русинів, що вже рішили ся емігрувати, по можности охоронити перед визиском; дальше, щоби Русинів, що змушені через нужду в ріднім краю іти в Америку або на зарібки в Німеччину або в другі чужі краї, удержати при нашій св. вірі і при нашій народности, щоби ті емігранти-Русини почували ся все дітьми руско-українського народа, рідної руско-католицької Церкви. Діяльність руского Тов-а св. Рафаїла в минулих двох роках, в котрих випала велика еміграція до Бразилії, була ось яка: В І-ім адміністраційнім році від перших загальних зборів 28. III. 1907 до других загальних зборів 5. VI. 1908. було членів 68. Нарад виділу було 13. Доходів було 460.94 К., розходів було 372.11 К. В тім часі вплинуло до Тов-а 345 ексгібітів. В другім адміністраційнім році від 5. VI. 1908 року до 1. мая 1909 було в всіх членів (від початку) 74. Доходів було 62 К. Розходів було 61.95 К. Нарад виділу було 6. В тім часі вплинуло до 155 ексгібітів, а се: В справі переселєня до Бразилії 92; в справі переселєня до Канади 4; в справі виїзду на зарібки до Прус 9; в справі виїзду до Зєдинених Держав півн. Америки 6; в справі, де остерігало австр. Тов-о св. Рафаїла перед переселєнем 3; в справі, де інформувало ц. к. міністерство внутрішних справ у Відні наце товариство що до переселєнчої або зарібкової еміграції 19; в інших справах, дотичних нашого товариства 18. Міністерство торгівлі присилає Тов-у від двох

літ безплатно видавництво тижневе «Handels-Museum» і «Konsularberichte». Щоби в справах зарібкових і переселєнчих кождому з осіб кождий раз письменно не відповідати і поясненє не давати, видано друки, котрі в потребі висилає ся. В І. адміністраційнім році видано отсі друки: а) Статут філії австр. Тов-а св. Рафаїла для охорони руских емігрантів в Галичині і Буковині. Львів 1907. в) Відозва з зазивом до вступленя в члени товариства. г) Хто рішив ся їхати до Америки (Сполучених Держав півн. Америки), повинен добре розважити слідуєчі річи. д) Хто рішив ся їхати на зарібки до Прус. е) Чи добре є Русинам їхати до Бразилії. ж) Зголошенє до подорожи (для ужатку тих, що виїзджають до Бразилії). з) До відомости руских емігрантів, що їдуть до держави «Парана» в Бразилії. В II-ім адм. році видано отсі брошури: а) Вага тов-а св. Рафаїла у Львові. б) Острога перед еміграцією до Бразилії. На постійне переселєне до Бразилії зголосило ся від осени 1907 до 1. червня 1908 122 руских родин, т. є. около 610 голов. Після 1. червня 1908 до 1. мая 1909 зголосило ся 80 руских родин до виїзду під опікою сего товариства. Для 1. червня 1908 мав виїхати зі Львова головний контингент наших кольоністів до Бразилії. Але зіхало ся тоді всего 13 родин, то є около 70 людей, що виїхали до Бразилії. Як тим 13 родинам в Бразилії є, не знати, бо не пишуть. Чи і коли решта зголосивших ся родин виїде до Бразилії, также не знати, бо хоч виїхали, не дали тов-у о тім знати. Звернено ся до центрального звязкового ряду в Ріо де Жанейро, щоби бразилійський ряд дозволив вільний переїзд для 20 руских сьвященників і 30 руских учителів з родинами, бо на звиз 56.000 Русинів греко-католиків є всего 4 сьвященники, розсіпані на такій простороні, як три рази Галичина; а учителів-Русинів цілковитий брак. Однак головні агенти бразилійської еміграції, як др. Ганс Гайльборн в Берліні і др. Рамос в Парижі з Тов-ом крутили, а ряд бразилійський в Ріо де Жанейро цілком не відповів, вимовляючи ся на запитаня заступника в Ріо де Жанейро тим, що будім то предложене о вільний переїзд для руских сьвященників і учителів і їх родин до ряду в Ріо де Жанейро не прийшло. Кілько вандрувало Русинів з австрійсько-угорської держави до Зєдинених Держав, до Канади, до Бразилії, до Аргентини і пр. в роках 1907 і 1907, не мож вислідити, бо в виказах портових стацій не є Русини емігранти виказані яко Русини, тільки яко Австрійці або яко Угри в купі з иншими народами, замешкуючими Австрію і Угорщину. В Зєдин. Державах живе найбільше Австрійців (чи не Русинів) в державах «Nev-York», «Pennsylvania» і «Illinois». До Канади привандрувало від 1900 до 1908 над 1 мільон емігрантів, а межі ними головно Русини з Галичини і Буковини. Міністерство внутрішних справ остерігало руске Тов-о св. Рафаїла перед еміграцією до Канади, понеже обманці агенти в Канаді, замість порадити добре емігрантам, завозили їх дуже далеко до цілком непоплатних робіт в лісах і при залізницях і завдавали їх там в неволю. Міністерство внутр. справ радить, щоби наші емігранти в австро-угорскім консуляті в Montreal, столиці Канади, перше, нїм постановлять, куди ся в Канаді обернути, порадили ся, котрі урядники канадйські є управнені давати землю емігрантам, і до кого удати ся, щоби найти відповідну роботу. Дальше зазначено в звіті, що Русинам не є добре їхати на Трїєст, бо кораблі, що перевозять людей в Америку з Трїєсту, є дуже злі, страшенно гоїдають і роблять людей слабими, дуже пиняво їдуть, заряд дає Русинам злий харч і з Русинами зле обходять ся. Рівнож не є добре Русинам їхати на Гамбург, бо злий харч дістають і не добре з ними поведать ся. Натомість всі емігранти Русини хвалять собі кораблі півн.-німецького Lloyd-a, що їдуть з Бремє, бо дістають добрий харч і по людяному з ними обходять ся. Вкінці зазначено в звіті, що Товариство не находить попертя ані у нашій суспільности взагалі, ані навіть у більшій часті таки своїх членів. Дятого то чужинці-агенти еміграційні мають таке богате живно між нашим народом і наражають на велику шкоду а навіть ведуть єго на бездорожа і згубу. Головою Тов-а був ем. радник Титко Рєвакович.

— З тов-а «Просьвіта» у Львові. В місяці цвітнї с. р. Головний Виділ відбув чотири звичайні засіданя, на яких ухвалив дарувати фахові книжочки Тов-у українських студентів земельної академії у Відні та всі виданя «Просьвіти» тов-у «Жіноча Громада» в Чернівцях; прийняв звіт пп. Білецького і Гапая як делегатів на ювілей черновецької «Бесіди» і о. Лежогоубського яко делегата на загальні збори тов-а «Сила»; уділив читальні в Городку позичку 50 К., а читальні в Цигулї 250 К.; ввасигнував філії в Стрию 300 К на уладженє господарської льотерії, а філії в Дро-

Поручає ся склад церковних парамежтів у Львові, ул. Руска ч. 8.

ВОЛОДИМИРА УСЦЕНЬСКОГО (давнійше Спожарский і Успенський)

Цінники на жаданє даром і franco.

гобичи 200 К на основане овочевої шкілки; іменував інспектором сільського господарства п. Сидора Кузика на місце уступившого п. Гараєвмочича; продовжив стипендію інж. Капустякови і підвищив йому сцю стипендію на 180 К місячно а крім того уділив йому позичку 200 К; ухвалив уділити п. С. Вудвудови одноразову завомоту 100 К, на студії городництва; ухвалив замінити 10 моргів ліса в Милованю на 31 моргів поля і доплатити 3000 К; вислав письменну подяку о. М. Бачинському і о. Т. Войнарівському за їх труди в користь тов-а; ухвалив вписувати призначену субвенцію на уладжене крамарського і виноградного курсу з Заліщиках. Надіслану на конкурс ім. Череватенка одинокую працю: п. з. „Електричність“ рішено відослати до дальшої рецензії проф. д-рови Пулюєви в Празі. На розписаний курс на генерального секретаря канцелярії увійшли чотири поданя. Виділ надав сцю посаду п. А. Галякови, укінченому студ. філ., котрий виїхав за границю на один місяць на студії в тім напрямі.

— Працане заслуженого професора. Позавчера відбуло ся в Кракові торжественне працане професора універ. Станислава гр. Тарновського, який уступав на спочинок по 40-літній службі. На се торжество прибули намісник др. Бобжинський, гр. Ст. Бадені, Г. Сенкевич, директори і проф. середн. шкіл, колишні слухачі гр. Ст. Тарновського і багато знайомих ювілята. Всі бесідники признавали великі заслуги ювілята для польської науки. Відчитано також ряд привітних письм і телеграм, а між иншими телеграму пос. о. Стояловського, яка дещо ріжншла ся змістом під инших. Ся телеграма звучала: „Серед обляків кадила, яке тебе окружає, а на яке ти лише в часті заслужив, приймай і від польського людю слова правди. Прощаємо тобі кривди, які ти через довгі літа робив польському людю; най Бог поволисть тобі спростувати неправди, ширені в твоїх творах“.

— Фалшивий судия Партика, про котрого ми недавно тому доносили, втік із Станиславова до Росії і олинив ся аж у Вильні. Звідтам вислав він до начальника станиславівського суду повітового лист, в котрім просить, щоби заопіковано ся его жінкою і подано їй можливість на слухай потреби виїхати до него. Справу ту, котру прокураторія поручила первісно радникови Швайдерови до переведеня строгого слідства, відослано до надпрокураторії у Львові, а то з тої причини, що обманство доковане сфалшованем свідощтва, виконано у Львові а не в Станиславові, бо то вишній суд краєвий признав був Партику до станиславівського суду.

Оповідки.

— Філія Руского Тов-а педагогічного в Жовкві удержує селянську бурсу, не маючи на ту ціл найменших фондів. Пекучою потребою для тої бурси є відповідна хата. Філія Тов-а всі свої стараня звертає на придбане фондів на будову хати. По великих заходах, почастило ся їй вистарати ся, що громадска рада м. Жовкви ухвалила дарувати для бурси площу. Однак повітова рада не дозволила дарувати площі для бурси Тов-а педагог, коли рівночасно затвердила ухвалу на подароване площі для Тов-а Качковського і для бурси польської. Лишили ся ми знов на тім, що тільки самі своїми власними силами, мусимо ратувати ся. Для придбаня фондів на закупно площі для селянської бурси, уряджений буде в Жовкві дня 6. червця 1909, великий народний фестин. Звертаємо ся до всіх, кому лучша доля на шого народу, кому щасте молодого покоління лежить на серцю, з просьбою о участь в фестині і поміч при уладженю фестину, через прислане фантів, чи датків грошевих. Фанти як і датки грошеві просимо умально прислати на руки Дирекції повітового Тов-а господарско-кредитового „Віра“ в Жовкві, як найскорше — найдальше до 2. червця 1909. За комітет: о. Анастасий Калмиш Ч. С. В. В., Володимир Данилович, Марія Пеленська, Ольга Будна.

— В Гогогорах відиграє аматорський театр з Жукова дня 30. с. м. „Кару совісті“ Гр. Цеглинського, а дня 31. с. м. „Ворожбитя“ того самого автора.

— Заг. збори дяків золочівського та олеського деканатів відбудуть ся в Сасові дня 1. червня о 12. год.

— В Бучачи відбуде ся в середу 2. червня заходом усіх українських товариств великий концерт на будову памятника Т. Шевченка в Києві при ласкавій співучасті Ви. П. Рубчакової і хору руского народного театру. Початок о 7 1/2 год. веч. Сала в парку.

— З залізниць. Дирекція залізниць державних у Львові оголошує в „Газеті Львівській“ розписане оферт на доставу різних машин робучих і уряджень механічних для варстатів ц. к. залізниць держ. і для варстату державної відбензгарні в Дрогобичи.

Посмертні оповістки.

— Денис Січинський, звісний музичний композитор, упокоїв ся вчера в Станиславові в 44. р. життя. Був се оден з найспосібніших композиторів молододі доби. Мимо того, що доля не щадила ему ударів, працював на музичній ниві, працював не для слави, а творив гарні пісні для людий і для себе... на удержане. Музичний доробок по покійнім остав немалий. В видавництві „Станиславівського Бояна“ полишилось по нїм кільканайцять оригінальних творів музичних або гармовізацій народних пісень, на соля та мішани і мужескі хори. Між иншим скомпонував „Кантату в честь Преосв. Еп. Хомишина“, яка появилла ся яко 17. ч. тогож видавництва. Також кільканайцять его композицій пісень появилло ся у львівській видавництві „Торбан“. Оставив також оперу „Роксоляну“, яку викинчував, прочувачи свою недалекую смерть, наслідком хвороба. Похорони покійника відбувають ся нині в Станиславові. У похоронах бере також участь „Львівський Боян“. Вічна память покійникови і земля ему пером!

Телеграми

в дня 27. мая.

Відень. N. fr. Presse доносить, що болгарський король Фердинанд з королевою Елєнорою прибудуть в літі до Ішлю у відвідини цїсаря Франц Йосифа.

Відень. Скликає галицького сойму на сесию має вступити коло 15. вересня.

Загреб. Війсковий суд засудив інж. Альойза Песісича на 5 1/2 літ тяжкої вязниці за шпигунство в хосен Італії. Пасісич доносив Італії про рухи війск в Босні.

Солунь. Церкву в Гориці завяли Болгари силоміць, а грецького священника, учителя і війта чинно знєважили. До Гориці вислано військо.

Царгород. Султан затвердив вирок смерти на евнуха Дешвера та на инших урядників давного султана і на кількох редакторів, між иншими на редактора часописи „Волькан“ Лютвія, на радника стану Таляра і ин. Видавця час. „Волькан“ Вайдетого, який утік до Смирни, уязнено. Прибічного лікаря Абдуль-Гаміда і кількох уязнених евнухів увільнено. Ташмінабашу, прибічного секретаря б. султана уязнено а его майно сконфісковано.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соляний у Львові.

Нова сензацийна програма

від 16. до 31. мая 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлєня. В неділі і сьвята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представлєня. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Церковні річи

КРАСНІ і ДЕШЕВІ ПРОДАЖ

„ДОСПІЛВА“

основана руским духовенством — в Станиславові при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменіци „Дністра“).

Там дістає ся різні фелони, чаші, хрєсти, ліхтарі, свічники, таці, патерниці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цвїті і всякі другі прибори. Також приймають чаші до позолочєня і ризи до направи.

Уділ виносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (14—?)

Образи Шевченка, Хмельницького, Косенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 120 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацкі, альбомы, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рова поручають. — Склади „Сокільського Базару“ у Львові і Стрию.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-русской фабрики Евгєна Білінського в Збаражї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвячениках.

Держім ся покликую:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і знярядів господарских, від шкід огневих під корисними услївами,

числить умірковані премії за обезпечєня,

лівїдує шкоди безпроволочно по жарї,

удїляє обезпечєним членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Полїси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформації до обезпечєнь удїляють агєнції „Дністра“.

Зголшєня письменних господарів о агєнцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агєнт „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносить: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворєні для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with columns: До Львова приходять з, рано, перед пол., по пол., вечер, в ночи. Rows include Krakova, Tarnova, Pidvolochisk, Chernovec, Stanislavova, Kolomyi, Stria, Pustomyt, Sambora, Lyubnia, Ravi ruskoj, Ynova, Brukovich, Brukovich, Zimnoy vodi.

На Підзамче:

Table with columns: З Підволочиск, Бродів, Курович, Винник, рано, перед пол., по пол., вечер, в ночи.

З Львова відходять до

Table with columns: Krakova, Ryshava, Pidvolochisk, Chernovec, Stanislavova, Kolomyi, Stria, Pustomyt, Sambora, Lyubnia, Ravi ruskoj, Ynova, Brukovich, Brukovich, Zimnoy vodi, рано, перед пол., по полуд., вечер, в ночи.

З Підзамча:

Table with columns: До Підволочиск, Бродів, Курович, Винник, рано, перед пол., по пол., вечер, в ночи.

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і сьвята від 10/15 до 15/30. Б) Лише в неділі і сьвята від 1/7 до 31/8. В) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 30/9. Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в неділі.